

Práce je věnována srovnání hlavních pojetí materialismu ve společenských vědách tak, jak byly formulovány v pracích Ronalda F. Ingleharta, Russela Belka, Marsha L. Richinsové a představitelů "rochesterské školy" Edwarda L. Deciho, Richarda M. Ryana a Tima Kassera. Ronald F. Inglehart vnesl do západní společenské vědy koncepci hodnotové změny od materialismu k postmaterialismu. K materialismu přistupuje jako k hodnotové orientaci, která se utvářela či utváří během vývoje společnosti, liší se mezi generacemi a na níž má vliv ekonomický růst. Podle tohoto autora dochází u poválečné generace ke změně hodnot, a to směrem od materialistických, jejichž cílem je především zajištění ekonomického dostatku, k tzv. postmaterialistickým hodnotám, které reflektují podmínky ekonomického bezpečí. Výsledky řady provedených mezinárodních srovnávacích výzkumů však nepostihují individuální rozdíly v hodnotové orientaci členů zkoumaných společností.

Na rozdíl od R. Ingleharta se Russel Belk snaží tyto individuální rozdíly v úrovni materialistické orientaci jedince postihnout. Podle něj se spolu s vývojem společnosti mění také člověk a některé jeho typické sklony reprezentují jeho vztah k materiálním objektům. Materialismus tak připisuje do značné míry vnitřním individuálním rozdílům v osobnosti a chápe jej jako osobnostní rys.

Marsha L. Richinsová na základě Belkovy práce dochází oproti tomu k přesvědčení, že přesto, že materialismus může být spojován s některými charakteristickými rysy, je lépe k němu přistupovat jako k hodnotě nebo hodnotové orientaci. Richinsová identifikuje tři hlavní oblasti, které charakterizují materialistickou orientaci.

Někteří autoři se pokouší vyvodit hypotézy, které jsou implikovány dvěma nebo všemi třemi uvedenými teoriemi. Pro ilustraci v práci uvádím jeden výzkum inspirovaný těmito třemi teoriemi.